

Een steniging voorkomen

Amina Lawal, een 31-jarige vrouw uit een dorp in het noorden van Nigeria, werd volgens sharia-wetten veroordeeld tot de dood door steniging, wegens een buitenechtelijke zwangerschap. Als het hoger beroep wordt afgewezen, zal Lawal worden gestenigd.

Amnesty International verzamelde wereldwijd twee miljoen handtekeningen om tegen de straf te protesteren. Haar advocate, Hauwa Ibrahim (35) is een statige vakvrouw die zorgvuldig haar woorden kiest en bewust geen politieke of religieuze uitspraken doet. 'Ik ben juriste en houd me bezig met het recht. Als ik me zou mengen in controversiële kwesties loop ik het risico doodgeschoten te worden. De zaak van Amina is er één in een wereld van ongelijkheid, armoede en discriminatie. Als wij winnen, dan betekent dat naast opluchting voor Amina persoonlijk vooral dat het rechtssysteem een kans krijgt. Dat de internationale gemeenschap ons rechtssysteem respecteert en dat er in Nigeria recht wordt gesproken op basis van gerechtigheid, gelijkheid en eerlijkheid. Dáár strijd ik voor!'

'Niet-gouvernementele organisaties en regeringen hebben hier een verschrikkelijk belangrijke rol te vervullen. Mits ze die op een correcte manier invulling geven. Geld inzamelen voor Amina heeft bijvoorbeeld geen zin. Ze komt uit een arm gezin en heeft haar hele leven in armoede geleefd. Geld zou haar leven alleen maar compliceren. Politiek asiel aanbieden is ook geen oplossing. We proberen binnen het Nigeriaanse systeem naar een oplossing te zoeken. Ervoor wegrennen is evenmin een oplossing. Op de korte termijn kunnen internationale organisaties Nigeria wijzen op de grondwet en de internationale verdragen die het land heeft gezworen te respecteren. Op de lange ter-

mijn kunnen ze Nigeria alleen helpen als ze rekening houden met de cultuur. Er zijn al biljoenen dollars in ons land gepompt die ons niet verder hebben gebracht.'

Zelf komt Ibrahim ook uit het arme noorden van Nigeria. Voor meisjes was een juridische carrière er allesbehalve vanzelfsprekend. De meesten gaan alleen naar de lagere school, worden op hun zestiende uitgehuwelijkt en wijden zich daarna aan het huishouden en hun gezin. Maar Ibrahim's moeder stimuleerde haar om een opleiding te volgen. Hauwa Ibrahim bekostigde haar lagere en middelbare school met geld dat ze overhield van straatverkoop. Na de middelbare school werd ze lerares. Maar ze wilde meer. Om haar droom te verwzenlijken liep ze weg van huis. Op de televisie had ze een ambtenaar gezien die pleitte voor onderwijs voor meisjes. Via deze vrouw kwam ze op de universiteit terecht, waar ze rechten ging studeren. Inmiddels is ze al vijftien jaar advocaat en (samen met zeven partners) eigenaar van een onafhankelijke advocatenkantoor. In 2000 behaalde ze in de Verenigde Staten een 'Master' in internationaal recht en diplomatie.

Voor de sharia-zaken werd ze in 1999 benaderd door een Nigeriaanse organisatie voor vrouwenrechten. Sindsdien doet ze deze zaken pro deo naast haar gewone werk: 'Pas nadat Amina Lawal in maart 2002 op verdenking van overspel werd veroordeeld tot de dood door steniging, nam ik kennis van haar zaak. Ik zocht haar op in het dorp waar ze woont. Ze is gescheiden en heeft een buitenechtelijk kind. Aangezien ze nog geen advocaat had, ben ik haar belangen gaan behartigen.' Momenteel heeft de advocate 27 sharia-zaken lopen: 'Dertien daarvan betreffen overspel, veertien diefstal. Deze mensen hangt steniging respectievelijk amputatie van een ledemaat boven het hoofd.'

In de periode van 1999 tot 2001 is in twaalf van de 36 deelstaten van Nigeria de sharia ingevoerd, de regels die gebaseerd zijn op de koran. In deze twaalf noordelijke deelstaten geldt daarmee automatisch ook het sharia-strafrecht. De christenen in Nigeria en het Westen vrezen dat de sharia-wetgeving de grondwet niet zal respecteren en dat de rechtspraak in het ooit seculiere Nigeria uitdraait op een radicale moslimstaat met middeleeuwse straffen.

'Het grootste probleem van dit moment is dat binnen de sharia-rechtbanken recht wordt gesproken door mensen die de inhoud van het sharia-strafrecht niet kennen. Bovendien hebben de meeste rechters er geen juridische achtergrond. Als juristen is het is onze taak om de sharia-rechtbanken op de hoogte te stellen van het recht, zodat zij dat op de juiste manier kunnen interpreteren.'

Ibrahim citeert de grondwet, die stelt dat de eigen rechtspraak binnen de deelstaten niet met die grondwet in strijd mag zijn: 'De sharia werkt, als de grondwet gerespecteerd wordt'. Ibrahim respecteert de sharia en ziet het als het een winstpunt dat de sharia-rechtbanken haar op hun beurt als juriste respecteren. 'Daarmee geven ze aan de seculiere rechtspraak te respecteren. Daar waar de twee rechtssystemen verschillende straffen toekennen, wrikt het. De komende tijd zal bepaald worden welke straffen tot norm worden verheven en hoe de sharia-wetgeving zich verhoudt tot de seculiere (nationale) rechtspraak. Wat dat betreft staat de zaak-Lawal voor veel meer.'

Volgens Amnesty International valt het vonnis van de sharia-rechtbank niet te rijmen met de Nigeriaanse grondwet die voorziet in het recht op leven, vrijwaring van marteling en onmenselijke straffen, en het recht op een eerlijk proces. Dood door stening is verboden door zowel het Internationale Verdrag voor Burgerrechten en Politieke Rechten als het Verdrag tegen Foltering – twee verdragen waarbij Nigeria partij is.

Sharia-wetgeving wordt behalve in Nigeria toegepast in Libië, Saoedi-Arabië, Iran, Pakistan en Afghanistan. In deze landen is overigens nog nooit gestenigd. Een buitenechtelijke zwangerschap geldt daar niet als afdoende bewijs voor overspel. In de zaak-Amina Lawal koos Amnesty International na aanvankelijke wereldwijde actie bewust voor een radiostilte. Amnesty was bang dat het onder druk zetten van de deelstaatgouverneurs, die de sharia hebben ingevoerd, een averechts effect zou hebben. Een juiste keuze?

Ibrahim: 'De toekomst zal het uitwijzen. In 1999 tijdens mijn allereerste sharia-zaak werkte de westerse aandacht negatief. De rechtbank voelde zich beledigd door het Westen en drukte de veroordeling van Behia Ibrahim Magazu door. In het geval van Safiya Hoesseini, de eerste Nigeriaanse die van overspel werd beticht en ter dood werd

veroordeeld door stening, werkte het positief.' Ibrahim was ook Hoesseini's advocate. Om te protesteren tegen Hoesseini's straf verzamelde Amnesty International eind 2001 650.000 handtekeningen. In maart 2002 sprak de sharia-rechtbank Hoesseini in hoger beroep vrij, op technische gronden: het vermeende delict was gepleegd vóór de invoering van de sharia-wet.

De christelijke president Obasanjo verklaarde: 'Er is in Nigeria nog nooit iemand gestenigd en dat zal ook nooit gebeuren.' Of dat zo is? 'Ik durf het niet te zeggen', zegt Ibrahim zacht, 'maar ik help het hem hopen.'

Linda van Wijk

6 pag
achkipes
pag 94-97

Ik weet dat je er bent

verhalen van
amnesty international

6.11.57
Picasso

Pablo Picasso, geïllustreerd Amnesty International

Het recht op je mening. Het recht op je identiteit. Het recht jezelf te zijn. **Dertig verdedigers van mensenrechten spreken zich uit over hun keuzes, verklaren hun motieven, vertellen van hun beproevingen.** Zoals de dichter **Rashid**, uit Pakistan naar Nederland gevlucht omdat zijn leven als studentenactivist gevaar liep. De milieuactiviste **Wangari Maathai**, die in Kenia vrouwen mobiliseerde om miljoenen bomen te planten en daarvoor herhaaldelijk werd gearresteerd. De Spaanse rechter **Baltasar Garzón**, die alles in het werk stelde om de beulen uit Chili en Argentinië te laten arresteren. De Roemeense **Mariana Cetiner**, die in gevangenschap vreselijk werd mishandeld omdat ze opkwam voor de rechten van homoseksuelen. En de Franse filosoof **André Glucksmann**, die met gevaar voor eigen leven onderzoek deed in Tsjetsjenië en oproept tot daden omdat hij meent dat 'nihilisme het echte Kwaad is'.

Dit zijn verhalen van hoop en wanhoop, van geduld en ongeduld. Sterk persoonlijke verhalen van mensen die de macht uitdagen en geen genoegen nemen met gemakkelijke antwoorden.